

Technische sessie Europees Asiel- en Migratiepact

4 juni 2026 | 14:30 – 15:30

Gemeenteraad Utrecht

Programma voor vandaag

Uitleg van de asielketen
Aard en omvang Europese Asiel- en Migratiepact

Een aantal belangrijke maatregelen uitgelicht

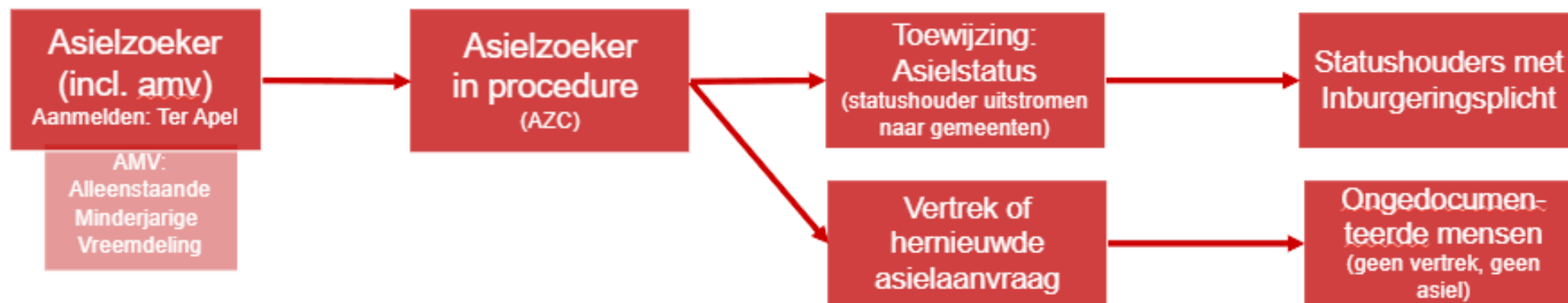
Verwachte lokale impact: verschillende doelgroepen en opgaven

01

Inleiding: Uitleg van de asielketen
Aard en omvang EU-Asiel- en Migratiepact

Hoe zat het ook alweer? Een basaal overzicht

Oekraïense
ontheemden
(in en door gemeenten)

Overzicht Europese Asiel- en Migratiepact

De verordeningen & richtlijn hebben zowel betrekking op:

- de **aankomsten van asielzoekers**, inclusief identificatie en screening
- de **procedures (asiel en terugkeer)** die asielzoekers doorlopen
- de **samenwerking en lastenverdeling** tussen lidstaten onderling en met landen buiten de EU

Asielprocedure-
verordening &
Verordening
terugkeergrens-
procedures

Richtlijn
opvangvoorzieningen

Kwalificatieverordening

Screeningverordening

Verordening asiel- en
migratiebeheer

Terugkeerverordening
(nog in de maak)

Eurodac-verordening

Verordening crisis- en
overmachtsituaties

Uniekader voor
hervestiging

Ruimte voor vragen

02

Een aantal belangrijke
maatregelen uitgelicht

Aankomsten

- Meteen bij aankomst screening van identiteit, gezondheid én veiligheidsrisico's + toewijzen procedure (binnen 7 dagen aan de grenzen)
- Eurodac (databank) wordt aangevuld met veel meer soorten gegevens (gezichtsopnamen, identiteits- en reisdocumenten, kwetsbaarheden) + verlaging leeftijdsgrens (14 naar 6 jaar)
- Strenger regime asielzoekers die doorreizen binnen de EU:
 - snellere overdracht naar eerste land van binnenkomst
 - duurt langer voordat verantwoordelijkheid van eerste land van binnenkomst vervalt

Richtlijn
opvangvoorzieningen

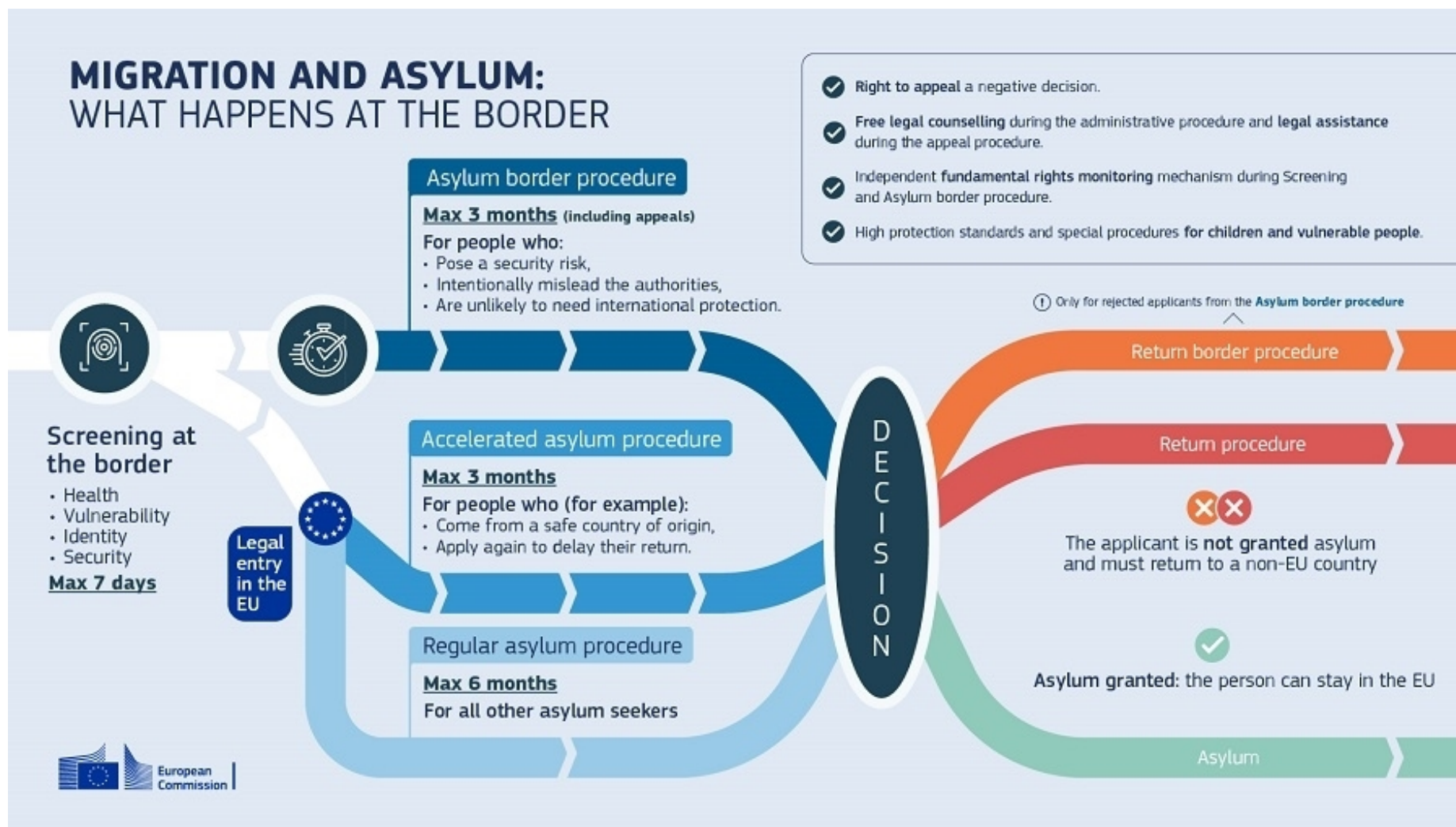
Verordening asiel- en
migratiebeheer

Screeningverordening

Eurodac-verordening

Procedures asiel- en terugkeer

Procedures (asiel)

- Aanscherpingen in de bewijslast bij de asielzoeker en snellere afwijzingen (bijv. bij niet zo spoedig mogelijk indienen asielaanvraag, onrechtmatig verblijf, verdenking opzettelijke misleiding, tegenstrijdige verklaringen).

Inrichting opvang

- Dublin-claimanten: alleen eetgeld i.p.v. leefgeld, vrijheidsbeperking. In Nederland speciale locaties in 4 tot 20 gemeenten, waaronder Gouda. Utrecht niet benaderd, past niet bij Utrecht Mensenrechtenstad & Plan Einstein.
- Beoordeling van bijzondere opvangbehoeften (o.a. minderjarig, slachtoffers mensenhandel, gendergeweld) binnen 30 dagen.
- Kinderen sneller naar school (2 i.p.v. 3 maanden). Alleen asielzoekers in een reguliere procedure mogen aan het werk.

Asielprocedure-
verordening &
Verordening
terugkeergrens-
procedures

Kwalificatieverordening

Richtlijn
opvangvoorzieningen

Procedures (terugkeer)

- Langere termijnen vreemdelingendetentie (van 18 naar 24 maanden). Onbeperkt bij veiligheidsrisico's. Uitbreiding gronden voor detentie: onderduikrisico, gevaar voor uitbuiting, vaststelling nationaliteit/identiteit.
- Mensen kunnen voortaan in theorie ook worden uitgezet naar een willekeurig derde land waar ze niet vandaan komen: de terugkeerhub. Het is aan landen zelf om overeenkomsten met deze landen te sluiten. Eerder dacht het kabinet bijvoorbeeld aan Oeganda.
- Voortaan een Europees terugkeerbesluit – dit maakt het mogelijk voor landen om elkaars terugkeerbesluit te erkennen en uit te voeren.
- De gronden voor huiszoeken en invallen in opvangplekken/kerken/inloophuizen worden verruimd. Bijv. als iemand aangeeft geen nationaliteits- of identiteitsdocumenten te hebben, kan een inval plaatsvinden.

Terugkeerverordening
(nog in de maak)

Samenwerking en lastenverdeling

- Permanent solidariteitsmechanisme: verdeelsysteem om lidstaten met grote aantallen aankomende migranten/asielaanvragen te ondersteunen. Herplaatsingen, financieel of in natura.
- Bij crises en rampen (pandemie, natuurrampen, hybride oorlogsvoering, etc.) zou Nederland of een ander land een verzoek kunnen doen voor tijdelijke afwijking van het Pact en meer solidariteitsbijdragen.

Verordening crisis- en
overmachtsituaties

Aanvullende Nederlandse maatregelen

- Een aantal aanvullende maatregelen ('koppen') met grote impact op de gemeente zijn:
 - Nareis beperkt tot het kerngezin (Wet Tweestatusstelsel)
 - Tweestatusstelsel: niet alleen een andere status (EU-Pact) maar ook *andere rechten en plichten* (Wet Tweestatusstelsel).
Verwachting: mensen met B-status gaan doorprocederen naar een A-status met meer rechten.
 - Geen toegang meer tot rechtsbijstand door VluchtelingenWerk in de eerste fase van de asielprocedure. De IND biedt wel juridisch advies.
 - Afschaffen schrappen van de rust- en voorbereidingstijd en voornemenprocedure. Verwachting idem: meer procedures bij de rechtbanken.
 - Kortere beroepstermijnen dan noodzakelijk.

Aanvullende Nederlandse maatregelen

- Mogelijkheid tot inbewaringstelling van minderjarigen.
- Afschaffen van de verblijfsvergunning asiel onbepaalde tijd, duur verblijfsvergunning asiel bepaalde tijd van 5 naar 3 jaar.
- Positief: het kabinet kiest ervoor om mensen sneller aan het werk te laten gaan (3 maanden) dan waartoe het Pact verplicht (6 maanden).

In plaats van herplaatsingen, kiest het kabinet voor afkopen met €20.000 per plek, net als bijna alle andere EU-landen. Dit zou tot overbelasting van grenslanden kunnen leiden. Onduidelijk maar spannend wat de gevolgen kunnen zijn.

Ruimte voor vragen

03

Lokale impact: opvang **asielzoekers** incl. alleenstaande minderjarige vluchtelingen

Asielopvang

- **Geen problemen bij versnelling onderwijsverplichting** voor primair onderwijs i.v.m. voldoende plek op school (verantwoordelijkheid gemeente). Voor voortgezet onderwijs (verantwoordelijkheid provincie) worden de huidige termijnen nu al niet gehaald dus dit blijft een aandachtspunt.
- **Motiverend dat kansrijke asielzoekers sneller mogen werken** (na 3 i.p.v. 6 maanden). Dit draagt bij aan iemands perspectief/betere integratie.
- **Ongelijkheid tussen groepen.** Beperking nareis tot kerngezin voor alle asielzoekers. Minder mogelijkheden nareis voor subsidiair beschermde (B-status → **meer spanningen op de azc's**).
- Ook meer spanning doordat kansarme asielzoekers (<20% inwilliging Europees) niet meer mogen werken. Ook **nadelig voor hun perspectief**, hier of in hun herkomstland.

Asielopvang vervolg

- Bijzondere opvangbehoeften (binnen 30 dagen in kaart brengen): momenteel zijn voor bepaalde kwetsbare groepen (LHBTQIA+) speciale kamers ingericht. Gemeente houdt vinger aan de pols of de opvang inderdaad voldoende is ingericht op bijzondere behoeften.
- IND geeft geen prioriteit aan behandeling van de aanvragen die voor 12 juni zijn ingediend. Voor de huidige groep in de asielopvang betekent dit **veel langere wachttijden (prognoses variëren van 5 – 8 jaar)**.

Alleenstaande minderjarige vluchtelingen

- Als een familielid wordt gevonden, wordt die lidstaat (bijv. Nederland) in principe verantwoordelijk.
- AMV in principe níet in de grensprocedure én meer waarborgen voor deze groep in de asielprocedure. Hierdoor hebben zij een **grotere kans op een inwilliging**. Mogelijk bijeffect is dat familie vaker kinderen vooruit sturen naar de EU (**meer AMV's**).
- Versteviging beperkingen op detentie, dit zou in theorie kunnen leiden tot meer vraag naar (gesloten) jeugdhulp.

Alleenstaande minderjarige vluchtelingen vervolg

- Betere registratie van AMV's kan **gezinshereniging bevorderen** en zorgen voor **betere tracering** van kinderen die verdwijnen.
- Stevigere nadruk op kleinschalige opvang en het recht op psychische zorg van AMV's sluit goed aan bij onze Utrechtse visie. In praktijk zijn er wel capaciteitsproblemen in de jeugdzorg en GGZ.
- Strengere voorwaarden voor het uitzetten van AMV's – hierdoor zou de **groep jonge ongedocumenteerden groter** kunnen worden.

Ruimte voor vragen

05

Lokale impact: inburgering & huisvesting **statushouders**

Inburgering & huisvesting statushouders

- Verkorting vergunning asiel bepaalde tijd (5 → 3 jaar):
 - Sneller moment van herbeoordeling → **geeft stress tijdens inburgering.**
 - Kans op onderbreking van trajecten (opleiding/werk) door hernieuwde procedures.
 - **De inburgeringsplicht kan al eindigen vóór het aflopen van de inburgeringstermijn.**
- Afschaffing verblijfsvergunning onbepaalde tijd:
 - Minder verblijfszekerheid → **langdurige onzekerheid bij statushouders.**
 - Minder focus op duurzame integratie (taal, opleiding, werk).
 - Mogelijk hogere uitval in inburgeringstrajecten.
 - Werk naast inburgering wordt aantrekkelijker. Om een verblijfsvergunning EU langdurig ingezetene te kunnen krijgen

Inburgering & huisvesting statushouders vervolg

- Beperking nareis tot kerngezin:
 - Langere of blijvende gezinsscheiding → **negatieve effecten op welzijn en leerbaarheid.**
 - Verminderde participatie en langzamer taalverwerving. Vertraagt de inburgering.
- Extra voorwaarden nareis voor B-status (wachttijd, middelen, huisvesting):
 - Ongelijkheid tussen A- en B-status binnen integratie.
 - B-statushouders hebben minder perspectief → risico op afhaken bij de inburgering.
 - Keuze voor werk. Bijvoorbeeld om aan de inkomenseis te voldoen.

Inburgering & huisvesting statushouders vervolg

- **Meer onzekerheid voor gemeenten grootte van het gezin**
- We krijgen te maken met meer alleenstaanden (meest schaarse type woning) → lastiger om de taakstelling voor huisvesting te halen

Ruimte voor vragen

07

Impact: opvang ongedocumenteerde mensen

Opvang ongedocumenteerde mensen

- Meer dakloosheid met asielzoekers op straat die in een ander land asiel aan moeten vragen of direct zijn doorgereisd → **meer drukte op het Aanmeldloket ongedocumenteerden** – vraagt meer capaciteit.
- Snellere beslissingen op asielaanvragen:
 - In theorie zou dit kunnen leiden tot meer terugkeer
 - Maar, ook de kans op onzorgvuldige afwijzingen wordt groter. In dit geval zullen mensen niet terugkeren → **meer vraag naar ongedocumenteerden opvang**.
- Mensen die niet vrijwillig terugkeren kunnen sneller en langer in vreemdelingendetentie geplaatst worden. Dit betekent langere vrijheidsontneming indien iemand niet (sneller) uitgezet kan worden.

Opvang ongedocumenteerde mensen vervolg

- Lastiger & duurder om herhaalde asielaanvraag in te dienen. **Kostenstijgingen voor NGO's die juridische begeleiding bieden** (inwilligingspercentage vanuit Utrecht nu: 87%).
- Meer afwijzingen op administratieve gronden (late indiening, periode van onrechtmatig verblijf) en grotere bewijslast individuele vervolging. Vluchtelingen die gevaar lopen zullen dat door bureaucratische eisen niet meer kunnen bewijzen. Hierdoor zullen **meer vluchtelingen langdurig ongedocumenteerd** zullen raken.
- Verwachting: doorreizen van ongedocumenteerde mensen uit Zuid-Europa (zeker als veel EU-landen de herplaatsingen afkopen en deze landen overbelast raken).
- Gevolgen: **veel meer mensen op straat, langer of herhaald verblijf in de ongedocumenteerd opvang en minder duurzame uitstroom (hogere wachtlijsten).**
- Bij huiszoeken mogelijk onrust in de samenleving (burgerverzet). Spanningen tussen nationaal en lokaal bestuur.

Ruimte voor vragen

Vervolg

- Presentatie wordt toegezonden ter naslagwerk.
- Lokale impact van het Pact monitoren we als onderdeel van EU-gefinancierd project 'Impact Cities' (2026 – 2028) met andere Europese steden.

08

Naslagwerk

Opvang ongedocumenteerde mensen

Onderzoeken naar factoren die een rol spelen bij terugkeer & vreemdelingendetentie

[Toekomst in land van herkomst voor afgewezen alleenstaande minderjarige vreemdelingen vaak moeilijk bespreekbaar | WODC - Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum](#)

[Verschillende belangen en perspectieven bij terugkeer van migranten zonder verblijfsrecht | WODC - Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum](#)

[Investeren in begeleiding migranten met vertrekbevel is zinvol | WODC - Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum](#)

[The Effectiveness of the EU Return Policy at All Costs: The Punitive Use of Administrative Pre-removal Detention](#)

[Return to Sender? Administrative Detention of Irregular Migrants in Germany and the Netherlands](#)

[Bevindingen en aanbevelingen van het Finding Agreement In Return \(FAIR\)-project](#) (Erasmus Universiteit)

